

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Просіна Ольга – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

СИНЕРГЕТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ТЬЮТОРИНГУ ПРОФЕСІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У нашому дослідженні ми актуалізуємо поняття трансформація, як відповідь на виклики сьогодення.

Так, трансформаційну теорію освіти Д. Мезіроу (J. Mezirow), розглядав як таку, що дала поштовх для нового осмислення процесів різких і глибоких змін у когнітивних структурах людини. За Д. Мезіроу освіта дорослих повинна бути спрямованою на розвиток когнітивного потенціалу людини, а саме на допомогу дорослим у переході від репродуктивного рівня до рефлексивного та трансформаційного рівня [2].

Сучасний американський дослідник трансформаційної освіти Чад Д. Хогган (Chad D. Hoggan), редактор журналу «Journal of Transformative Education» наголошує, що трансформаційна теорія навчання Джека Мезіроу забезпечила детальну теоретичну основу, яка не має собі рівних у галузі освіти дорослих і на сьогодні термін трансформаційне навчання використовується для позначення більш загального явища, яке визначає різкі особистісні зміни [1].

Соціальні трансформації, які відбуваються в Україні у період повномасштабної війни з РФ, зокрема відзначаються глибокими особистісними змінами, тому педагогічні працівники потребують різкої, швидкої професійної трансформації, щоб адаптуватися до нових умов та ефективно навчати дітей та молодь.

За нашого підходу, професійна трансформація зумовлює (забезпечує, стимулює) набуття нових навичок, інтенсифікацію змін у професійній діяльності, покращення (удосконалення, зростання) умінь у вирішенні комплексних професійних проблем, зокрема зміну в підходах та поглядах на роботу на ціннісних засадах. Професійна трансформація може трактуватися (ідентифікуватися) як нова якість для особи, оскільки завдяки їй розширюються професійні горизонти, а фахівець стає більш компетентним. Проте процес професійної трансформації може бути і деструктивним, якщо він відбувається: а) некеровано; б) схематично; в) невмотивовано; г) несвоєчасно тощо.

Концептуальна основа синергетичної технології тьюторингу професійної трансформації педагогічних працівників (далі – СТТТТТ) ґрунтується на таких філософських позиціях: *антропологізму* – у контексті синергетичної технології визначає, що професійна трансформація педагога є процесом розвитку особистості, її професійної компетентності, інноваційного мислення та творчого потенціалу; *гуманізму* – у контексті синергетичної технології зумовлює, що професійна трансформація педагога спрямовується на розвиток

індивідуальності, творчості та самореалізації; *діалектики* – у контексті СТТТТТТ констатує, що професійна трансформація педагога є процесом постійного розвитку та вдосконалення; *екзистенціалізму* – у контексті синергетичної технології вказує, що професійна трансформація педагога спрямовується на розвиток самосвідомості та самоактуалізації, на посилення ціннісного ставлення до професійної діяльності і себе в професії.

У своєму дослідженні акцентуємо увагу на важливих для СТТТТТТ теоріях і концепціях суміжних з педагогікою наук: *гештальттеорії* засвоєння змісту навчання, які акцентують увагу на важливості цілісності сприйняття та розуміння інформації, а також на необхідності активної участі слухачів в процесі навчання; *сугестопедична* концепція навчання, що передбачає використання різних методів сугестії (навіювання) для активізації пізнавальних процесів та формування позитивного ставлення до навчання; теорії *нейролінгвістичного програмування*, що висвітлює взаємозв'язок між мовою, думками та поведінкою людини, може бути впроваджена для розвитку в педагога ефективних комунікативних навичок та стратегій навчання.

СТТТТТТ ґрунтується на базових підходах: *онтологічному, акмеологічному, діяльнісному, інтегрованому, людиноцентрованому, колаборативному, культурологічному.*

Професійна трансформація педагога позначена рядом *закономірностей*. До основних закономірностей професійної трансформації педагога відносимо: *цінності* – професійна трансформація педагога є ціннісно орієнтованою особистісною діяльністю; *цілісності* – професійна трансформація педагога є цілісним процесом, що охоплює всі аспекти його/її особистості та професійної діяльності; *розвитку* – професійна трансформація педагога є процесом безперервного розвитку та вдосконалення; *взаємозв'язку* – професійна трансформація педагога відбувається на підґрунті взаємозв'язку його особистісного розвитку з соціальним розвитком та економічним розвитком суспільства; *інтегративності* – професійна трансформація педагога інтегрує зовнішні професійно значимі впливи з метою набуття нової якості професійної діяльності; *задоволення* – професійна трансформація педагога забезпечує особисте задоволення педагога від набуття нової якості професійної діяльності.

Наразі триває експериментальне перевірка ефективності СТТТТТТ в процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах формальної і неформальної освіти. Модель впровадження СТТТТТТ висвітлена в нашій статті «Модель упровадження авторської синергетичної технології професійної трансформації педагогічних (науково-педагогічних) працівників: емерджентні системи та їх вплив» [4].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Hoggan C. D. Transformative Learning as a Metatheory. *Adult Education Quarterly*. 2015. Vol. 66, no. 1. P. 57–75. URL: <https://doi.org/10.1177/0741713615611216> (date of access: 24.05.2024).
2. Mezirow J. A Critical Theory of Adult Learning and Education. *Adult Education Quarterly*. 1981. Vol. 1, no. 32. P. 3–24.

URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/074171368103200101>. (date of access: 24.05.2024).

3. Prosina O. Education reform: educators' professional transformation in the context of war and the post-war period. *Bulletin of Postgraduate Education (Series)*. 2023. Vol. 26, no. 55. P. 199–214. URL: [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-26\(55\)-199-214](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-26(55)-199-214) (date of access: 24.05.2024).

4. Prosina O. Model implementation of author's synergetic technology for professional transformation of pedagogical (scientific-educational) personnel: emergent systems and their impact. *Modern engineering and innovative technologies*. 2024. Vol. 6, no. 31-52. URL: <https://www.moderntechno.de/index.php/meit/issue/view/meit31-06/meit31-06>. (date of access: 24.05.2024).

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Стешенко Володимир – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Стешенко Богдан – кандидат педагогічних наук, здобувач кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ЗМІСТУ ОСВІТИ НА ОСНОВІ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Реформування загальної середньої освіти в країні здійснюється відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року на основі нового Державного стандарту базової середньої освіти (2020). Сьогодні цей процес вступив у третій етап, який передбачає приведення змісту профільної освіти учнів старших класів до нових вимог.

Але разом з цим слід відзначити, що під час складання державних документів були допущені деякі неточності в формулюванні окремих дефініцій, що сприяло різнобою в трактуванні й розумінні структурних компонентів базової середньої освіти і, відповідно, пропонованих новацій. Ці неточності пов'язані з формулюванням мети та завдань освіти взагалі, цілей і завдань освітніх галузей, добором підстав для визначення результатів навчання тощо. Про них ми писали в роботах [1–3 і ін.].

Подальше вивчення проблеми привело до висновку, що для уточнення формулювання визначень основних структурних компонентів змісту освіти з метою чіткого їх трактування необхідно залучити знання про методологію педагогіки.

Слід відзначити, що на сьогодні все ще багато науковців розглядають методологію тільки як вчення про методи навчання, тобто як методику. Між тим